

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Conectarea «insulelor energetice» ale UE: creștere, competitivitate, solidaritate și dezvoltare durabilă în cadrul pieței unice europene a energiei” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției cipriote)

(2013/C 44/02)

Raportor: **dl Pierre-Jean COULON**

La 18 iulie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Președinția cipriotă a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European pe tema

„Conectarea «insulelor energetice» ale UE: creștere, competitivitate, solidaritate și dezvoltare durabilă în cadrul pieței unice europene a energiei” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției cipriote).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 26 noiembrie 2012.

În cea de-a 485-a sesiune plenară, care a avut loc la 12 și 13 decembrie (ședința din 13 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 159 de voturi pentru, 5 voturi împotriva și 13 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 „Insularitatea energetică”, în sensul larg al termenului, constituie un dezavantaj pentru țările și regiunile afectate din Europa, atât pe plan economic, cât și social și ecologic, dependența de combustibilii fosili importați fiind deseori substanțială. Ea generează diferențe considerabile de preț, ceea ce creează inegalități din perspectiva solidarității și a dezvoltării omogene a teritoriilor europene.

1.2 CESE aprobă obiectivul eliminării fenomenului de „insularitate energetică”, stabilit de Consiliul European în februarie 2011. În acest scop, susține în principal inițiativele care permit consolidarea, în jurul axelor prioritare, a interconexiunilor energetice între țările Uniunii. Interconectarea insulelor energetice la rețelele țărilor terțe poate fi prioritară în cazul în care această opțiune se dovedește cea mai adecvată pentru garantarea și diversificarea aprovizionării lor cu energie.

1.3 Nu toate statele membre care se confruntă cu insularitatea energetică se află în aceeași situație sub aspectul producției sau al posibilităților de import de energie. Pe lângă dezvoltarea interconexiunilor, necesară în cazul tuturor insulelor energetice, dar și al celorlalte state membre UE, soluțiile inspirate de sursele de energie locale trebuie adaptate la fiecare caz în parte.

1.4 În ceea ce privește în special țările baltice și țările Europei Centrale și de Est, CESE solicită să se facă eforturi pentru eliminarea diferențelor de interpretare a principiilor privind piețele energetice și aprovizionarea cu energie care există între Rusia și UE și introducerea acestora în acorduri internaționale, printre care s-ar putea număra un nou acord de parteneriat și cooperare, cu un accent special pe energie. A se vedea în acest sens Rezoluția Parlamentului European din 12 septembrie 2012 privind Raportul anual al Consiliului înaintat Parlamentului European privind politica externă și de securitate comună [12562/2011 – 2012/2050(INI)].

1.5 În ceea ce privește Comunitatea Energiei din sud-estul Europei, CESE solicită introducerea unei componente de concertare și de integrare cu exteriorul, precum și a unei noi dimensiuni, de „acțiune a societății civile organizate”.

1.6 Unele state sau regiuni europene insulare se află indisputabil într-o situație specială. Prin poziția sa geostrategică, Republica Cipru ar putea deveni o adevărată placă turnantă a sectorului energetic, atât pentru energii din surse regenerabile, cât și pentru fluxurile de gaze naturale. În general, pe insule trebuie dezvoltată producția locală de energie. Din acest punct de vedere, insulele ar putea constitui un teren de încercare propice pentru a demonstra și valida noi tehnologii energetice. La repartizarea fondurilor comunitare pentru activități de dezvoltare și activități demonstrative, s-ar putea aplica criteriile de evaluare care să țină cont de particularitățile și de nevoile acestor regiuni. Acest efort colectiv ar putea contribui la remedierea handicapului cu care ele se confruntă în domeniul energetic din cauza faptului că nu sunt suficient conectate la restul Europei.

1.7 CESE recomandă să se încurajeze simultan consolidarea interconexiunilor, dezvoltarea energiilor din surse regenerabile locale și aplicarea de măsuri de eficacitate energetică și de optimizare a cererii de energie. Criteriile de evaluare aplicate programelor UE în aceste domenii ar trebui să aibă în vedere obiectivul de reducere a insularității energetice, în special în selectarea proiectelor de infrastructură energetică de interes comun.

1.8 În orice caz, dacă UE – de acord cu statele membre, întreprinderile industriale și societatea civilă din regiunile implicate – nu lansează rapid inițiative care să urmărească eliminarea progresivă a insularității energetice, realizarea deplină a obiectivelor Strategiei Europa 2020 și valorificarea deplină a eforturilor comune deja angajate în favoarea creșterii și competitivității UE vor fi mult îngreunate.

1.9 CESE consideră că, în acest context, sărăcia energetică nu mai poate fi considerată o problemă pur națională sau chiar locală, care ține numai de politica socială. Dat fiind că anumite cauze majore ale acestei stări depășesc cadrul național, CESE dorește ca politica energetică a UE să vizeze marile dezechilibre care contribuie la acest fenomen. Măsurile politice concrete ar trebui prin urmare să fie evaluate în funcție de consecințele lor probabile asupra factorilor care pot accentua sau reduce sărăcia energetică.

1.10 CESE consideră că existența insulelor energetice implică costuri la nivel local. Aceste costuri trebuie evaluate, iar soluțiile de reducere a acestora trebuie să se înscrie într-un demers global: încheierea procesului de elaborare a politicii energetice europene și asigurarea mijloacelor de acțiune în acord atât cu gradul de interdependență între statele membre, cât și cu dificultățile cu care acestea se confruntă. Pentru a avea o imagine completă a acestui fenomen, CESE solicită Comisiei Europene să realizeze un studiu exhaustiv referitor la „costul non-Europen în sectorul energetic”, ca urmare a existenței „insulelor energetice”.

1.11 CESE pledează pentru o evaluare transparentă, globală și precisă a costurilor – inclusiv externe – energiei din combustibili fosili și ale celei din surse regenerabile, inclusiv costurile indirecte legate de consolidarea rețelei, de capacitatea de rezervă și de sprijinirea necesară a tehnologiilor ecologice. Această evaluare este indispensabilă pentru orientarea cât mai judicioasă a investițiilor și a alegerilor politice, în special în perspectiva unei puternice dezvoltări a producției energetice din surse regenerabile în anumite insule energetice, în vederea exportării către statele Uniunii Europene sau către țări terțe.

2. Introducere: insularități geografice și politice multiple

2.1 Solicitarea Președinției cipriote este un alt exemplu al nevoii de europenizare a politicii energetice și de creare a unei „Comunități Europene a Energiei” așa cum susține CESE ⁽¹⁾. Într-adevăr, aceasta presupune o coeziune teritorială sporită și o viziune omogenă asupra dezvoltării teritoriilor europene. Obiectivul de a conecta mai bine „insulele energetice” ale UE face parte astfel din orientările concrete menite să amelioreze cooperarea în domeniul energetic, pe care Avizul privind asocierea societății civile la instituirea unei viitoare comunități europene a energiei ⁽²⁾ le-a solicitat în ianuarie 2012.

2.2 În contextul sesizării Președinției cipriote și a discuțiilor de la nivel european (a se vedea în special punctul 5 al concluziilor Consiliului European din 4 februarie 2011, EUCO 2/1/11 REV 1), termenul de insularitate energetică sau „insulă energetică” se referă în prezentul aviz la un teritoriu insular sau continental în care sursele de energie locale sunt puține sau chiar absente, cu conexiuni insuficiente la rețelele de transport de energie și, prin urmare, deseori dependent de o sursă sau de un furnizor extern de energie. Diversitatea bilanșurilor energetice ale statelor membre evidențiază marile disparități dintre acestea. Conceptul de „insulă energetică” are așadar caracter tehnic și totodată (geo)politic (dependența de un furnizor unic).

2.3 Printre elementele de care trebuie să se țină seama se numără în special lipsa interconexiunilor, dependența de o sursă unică și/sau de un furnizor unic de energie, depărtarea de punctele de producție/axele de transport de energie, costul investițiilor în raport cu dimensiunea pieței, dificultatea de a modifica tendințele cu efecte severe ale politicilor energetice naționale, caracteristicile geografice/climatice specifice.

2.4 Conform Eurostat, Uniunea Europeană numără sute de insule, cu mărimi și statute diferite. În afară de patru state membre – Cipru, Republica Irlanda, Malta și Marea Britanie – peste 286 de insule sunt locuite în Europa de peste 10 milioane de locuitori: Marea Nordului și Marea Baltică, regiunile ultraperiferice (RUP) a trei state membre (Insulele Canare ale Spaniei, Madera și Azore ale Portugaliei, insulele Réunion, Mayotte, Guyana, Martinica, Guadelupe și Saint-Martin ale Franței). În prezentul aviz nu sunt tratate separat diferitele insule care aparțin statelor membre, inclusiv RUP.

2.5 Există un alt tip de „insularitate energetică” legat în special de istoria secolului XX. Peninsula iberică a rămas dintotdeauna o „cvasi-insulă” energetică, regimurile lui Franco și Salazar încurajând autarhia în majoritatea politicilor de rețea: transporturile, în special cel feroviar, și electricitatea, cu foarte puține legături externe, în principal cu restul continentului european, prin Franța. Situația nu a putut fi remediată în ultimii 20 de ani, din cauza opoziției locale la diferite proiecte de consolidare a rețelei care traversează Munții Pirinei. Această problemă este în curs de rezolvare; o nouă legătură electrică, cu curent continuu, va permite în scurt timp mai multe schimburi cu sud-vestul Mediteranei. Dar, dincolo de consolidarea interconexiunii electrice Franța-Spania (care va cunoaște în 2014 o creștere de la 1 400 la 2 800 de MW a capacității de tranzit), în următorii ani va fi fără îndoială necesar să se prevadă și alte axe de schimb de energie între Peninsula Iberică și restul continentului european. Trebuie sprijinit obiectivul de creștere a capacității de schimb la

⁽¹⁾ JO C 68, 6.3.2012, p. 15-20.

⁽²⁾ Idem.

4 000 MW până în 2020, în primul rând printr-o nouă interconexiune electrică pe coasta atlantică. Acest proiect trebuie să se înscrie în lista proiectelor europene de interes comun, care va fi inclusă în regulamentul referitor la orientările privind rețeaua transeuropeană pentru infrastructură.

2.6 În raport cu UE, și statele baltice (Lituania, Letonia și Estonia) pot fi socotite insule energetice, rețelele lor depinzând în exclusivitate de vechiul partener „exclusiv”, Rusia (și într-o măsură mai mică de Belarus). În aceste cazuri este prioritară integrarea energetică europeană; într-adevăr, este paradoxal ca statele baltice să facă parte integrantă din uniunea politică, fără a beneficia până în prezent de avantajele integrării și solidarității intra-europene în materie de energie. Cum poate fi acceptată dependența de o țară terță, și de acum și membră a OMC, care nu respectă standardele europene în materie de acces la rețele, care nu a aderat la Carta energiei și care nu promovează consolidarea interconexiunilor cu țările Europei Centrale și de Est? CESE insistă pentru o reducere a inegalităților dintre piețele de energie rusească și europeană și pentru un nou acord de parteneriat și cooperare, ambițios și global, care să includă un capitol specific consacrat cooperării energetice. A se vedea în acest sens Rezoluția Parlamentului European din 12 septembrie 2012 referitoare la Raportul anual al Consiliului înaintat Parlamentului European privind politica externă și de securitate comună [12562/20111 – 2012/2050 (INI)].

2.7 Sud-estul Europei (regiunea Balcanilor) este o regiune de tranzit și progresele înregistrate de anumite țări în direcția aderării la UE (Croația, dar și Serbia, Muntenegru, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei etc.) necesită schimbări în relațiile cu statele vecine, membre ale UE (România, Bulgaria, Grecia, Slovenia, Austria și, în curând, Croația). Crearea unei comunități a energiei în această regiune este o dovadă a conștientizării necesităților și ea trebuie încurajată și dezvoltată, în special prin consultarea eficientă și transparentă a organizațiilor societății civile din regiune cu privire la strategia energetică.

2.8 În ansamblu, statele membre ale UE se află într-o situație de interdependență extrem de strânsă. Unele dintre ele, în special în Europa Centrală și de Est, mai ales Ungaria, deși nu sunt „insule energetice” în sens strict, sunt foarte dependente de statele vecine. În consecință, CESE consideră că este indispensabil să se conceapă o politică energetică comună, adecvată acestei stări de fapt. În acest context, se impune un proces de reflecție generală la nivelul Uniunii, pentru o solidaritate intracomunitară mai accentuată. Acest aspect este de altfel amintit în articolul 194 din TFUE.

3. Insularitatea energetică: o barieră în calea performanței economice a Europei și a dezvoltării dimensiunii sociale a acesteia

3.1 Insularitatea energetică acoperă realități foarte diferite, dar ale căror consecințe sunt quasi-identice, indiferent de situație. Efectele insularității de traduc aproape întotdeauna prin:

- o nesiguranță accentuată a aprovizionării;
- variații de preț deseori în sus și activități industriale și comerciale dependente;
- o precaritate energetică mai semnificativă a populațiilor din acele state sau regiuni;
- un impact negativ asupra competitivității economice;
- o presiune sporită asupra factorului ecologic;
- o instabilitate a relațiilor politice și economice dintre Uniunea Europeană și țările terțe.

3.2 Cererea de energie este mare și în creștere atât în insulele energetice, cât și în celelalte regiuni ale UE. În aceste condiții, eventualitatea unei aprovizionări mai puțin sigure și, în orice caz, substanțial mai costisitoare are ca efect o scădere drastică a competitivității economice a insulelor energetice. Anumite sectoare industriale și, prin urmare, locurile de muncă, pot fi amenințate, dat fiind că anumite activități devin insuficient de rentabile.

3.3 De asemenea, prețurile ridicate cântăresc greu în bugetul gospodăriilor. Sărăcia energetică a fost considerată multă vreme o problemă strict națională, chiar locală. Într-adevăr, ajutoarele acordate individual prin intervenții directe țin de acest nivel. Cu toate acestea, unele dintre cauzele majore ale acestei stări depășesc cadrul național, iar politica energetică a UE trebuie să contribuie la rândul ei la reducerea acestui fenomen, acționând asupra marilor dezechilibre.

3.4 În plus, dependența deseori foarte puternică de combustibilii fosili, în special de petrol, menține emisiile de CO₂ la un nivel foarte ridicat. Având în vedere normele în materie de mediu (Directiva privind emisiile industriale) și preocuparea generală față de protecția stării de sănătate a populației, vor trebui realizate investiții considerabile în vederea reducerii acestor emisii. Costurile inerente vor trebui de asemenea incluse în factura energetică a insulelor energetice.

3.5 Consecințele insularității energetice ar trebui evaluate mai atent, atât în termeni de creștere economică, competitivitate și dezvoltare durabilă în cazul regiunilor implicate, cât și în termeni de solidaritate, de coeziune și de „beneficiu nerealizat” în ceea ce privește restul UE, în absența unei piețe a energiei

complete și funcționale în întreaga Uniune. CESE consideră că existența insulelor energetice implică costuri la nivel local. Aceste costuri trebuie evaluate, iar soluțiile de reducere a lor trebuie să se înscrie într-un demers global: încheierea procesului de elaborare a politicii energetice europene și asigurarea mijloacelor de acțiune în acord atât cu gradul de interdependență dintre statele membre, cât și cu dificultățile cu care acestea se confruntă.

3.6 Dincolo de a demonstra beneficiile unei integrări europene sporite, obiectivul este de a promova dezvoltarea industrială și, astfel, ocuparea forței de muncă. Competitivitatea industriei europene ține de numeroase aspecte asupra cărora autoritățile publice nu au nicio influență. Miza este prin urmare să se evite ca politica energetică – asupra căreia UE poate acționa – să nu devină un factor de reducere a creșterii și a ocupării forței de muncă. CESE invită încă de pe acum statele membre și Comisia Europeană să nu întârzie și mai mult aplicarea măsurilor deja identificate și care ar putea reduce costurile energiei și spori siguranța aprovizionării, respectiv: o mai bună coordonare a deciziilor naționale în sectorul energetic și o planificare în comun a infrastructurilor și rețelelor, crearea de grupuri europene de cumpărare a combustibililor fosili și, dacă este necesar, utilizarea unor mandate de negociere europene cu partenerii externi.

4. Ce soluții există? Dezvoltarea energiilor din surse regenerabile și consolidarea infrastructurilor de rețea

4.1 În acest stadiu, două sunt soluțiile care par a fi preferate: pe de o parte, interconexiunea sporită a insulelor energetice cu piața internă a energiei (infrastructuri și organizarea pieței), în vederea creșterii solidarității efective și a alinierii organizării tehnice a rețelei europene la obiectivele politice și legislative ale UE și, pe de altă parte, promovarea surselor de energie alternative, mai concret, producția locală de energie din surse regenerabile. Acest lucru presupune stabilirea potențialului – dacă acesta există – și propunerea unor acțiuni prin care acesta să fie exploatat pe deplin, într-un mod viabil. În fine, încurajarea eficienței energetice și gestionarea cererii prin intermediul rețelelor inteligente poate contribui la optimizarea cererii de energie.

4.2 Comisia Europeană a angajat deja o reformă importantă a politicii europene de sprijinire a infrastructurilor energetice, în special a interconexiunilor (cf. mecanismul Conectarea Europei), asupra căreia CESE s-a pronunțat favorabil⁽³⁾. În acest context, ar putea fi util să se meargă încă și mai departe în ceea ce privește planificarea în comun a infrastructurilor, după cum susține CESE în avizul său privind comunitatea europeană a energiei⁽⁴⁾. În materie de electricitate, Consiliul European fixase în 2002, pentru statele membre, un obiectiv în materie de construcție a interconexiunilor echivalent cu 10 % din capacitatea lor de producție instalată. Suntem încă departe de acest

procentaj la anumite frontiere electrice europene, care rămân în continuare congestionate.

4.3 Dezvoltarea masivă a surselor regenerabile de energie în Marea Nordului și a energiei solare și eoliene în sudul Europei va necesita infrastructuri noi, mai „inteligente”, pentru a le integra cât mai bine în marea rețea europeană. Progresele în domeniul „rețelelor inteligente” (*smartgrids*) ar putea permite scăderea cu 9 % a consumului în perspectiva anului 2020 și o reducere a emisiilor de CO₂ cuprinsă între 9 și 15 %. Dezvoltarea de rețele inteligente și de mecanisme de gestionare a cererii este mai ușoară pe piețele mai mici, îmbunătățirea rezultatelor este mai rapidă. Asociată cu măsuri sporite în materie de eficacitate energetică, aceasta poate contribui în mare măsură la optimizarea cererii de energie. Investițiile substanțiale necesare trebuie privite în contextul unui control total al acțiunilor desfășurate în acest domeniu, al reducerii facturii energetice în condiții de creștere a prețurilor și al micșorării investițiilor în capacitățile de generare de energie convenționale (reducerea marjelor de exploatare) sau regenerabile.

4.4 Potrivit estimării ENTSO-E, în următorul deceniu în Europa vor trebui construite un total de 52 300 km de noi linii de înaltă tensiune, ceea ce reprezintă o investiție globală de 104 miliarde de euro, în jurul a aproximativ 100 de proiecte prioritare, din care 80 % își au originea în dezvoltarea energiilor din surse regenerabile. Noțiunea de scară în cazul insulelor energetice dotate cu potențial în acest domeniu îngreunează și mai mult integrarea energiilor din surse regenerabile dacă rețeaua este de dimensiune redusă. Capacitatea de producție a instalațiilor industriale de energie din surse regenerabile (față de producția descentralizată) poate reprezenta o cotă relativ importantă din producție sau consum, ale căror efecte – în special intermitența – sunt mai greu de gestionat.

4.5 Consolidarea interconexiunilor este prin urmare esențială atât pentru a spori siguranța aprovizionării, cât și pentru a permite o mai bună echilibrare a producției și consumului de energie pe o rețea extinsă, în contextul unei puternice dezvoltări a energiilor din surse regenerabile. Același lucru este valabil pentru capacitățile convenționale, care preiau ștafeta în cazul opririi sau încetării semnificative a producerii de energie din surse regenerabile.

4.6 Dezvoltarea surselor regenerabile de energie presupune o capacitate de rezervă flexibilă, adaptabilă și care să funcționeze la o sarcină de bază scăzută (*low baseload*). Gazul natural lichiefiat poate constitui o soluție la dependența de un furnizor unic de gaz și la prețurile ridicate practicate de acesta, reprezentând o soluție mai flexibilă și mai puțin costisitoare decât petrolul, care ar putea însoți dezvoltarea energiilor din surse regenerabile. Introducerea acestei soluții presupune însă investiții substanțiale în infrastructurile portuare și de stocare.

⁽³⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 125-129.

⁽⁴⁾ A se vedea nota de subsol nr. 1.

4.7 CESE este convins că viitorul sistemului energetic european presupune, printre altele, interconexiuni de mai bună calitate și dezvoltarea energiilor din surse regenerabile, cu atât mai mult în cazul insulelor energetice, în vederea îmbunătățirii siguranței aprovizionării. Utilizarea combustibililor fosili va rămâne predominantă, dar creșterea producției de energie din surse regenerabile va impune consolidarea substanțială a rețelei la nivel național și european (a se vedea Avizul CESE privind Perspectiva energetică 2050 și opțiunea numită „fără regrete”) (5).

4.8 Totuși, această necesitate nu se va concretiza în mod eficace fără o evaluare transparentă, globală și precisă a costurilor. Trebuie cunoscute cât mai precis costurile – inclusiv externe – ale combustibililor fosili, precum și costurile suplimentare generate de sursele regenerabile, astfel încât să poată orienta cât mai bine opțiunile de investiții și opțiunile politice. Această necesitate este cu atât mai mare, cu cât studiile privind costurile indirecte sunt extrem de contradictorii.

4.9 În ceea ce privește energiile din surse regenerabile, este important să se ia în considerare atât costul investițiilor în noi capacități de producție, cât și costurile legate de consolidarea rețelei și a celor legate de eventualele subvenții. Sub acest ultim aspect, ar fi necesar să fie sprijinite într-o măsură mai mare regiunile cu un grad mai mare de dependență și în care, până în prezent, energiile din surse regenerabile au cunoscut o dezvoltare redusă. Acestea fiind spuse, va fi important ca ritmul de creștere a producției de energie din surse regenerabile să fie compatibil cu cel al consolidării rețelei. De asemenea, este important să se determine capacitatea de rezervă necesară pe unitate suplimentară de producție de energie din surse regenerabile. Rezervă poate fi totuși importată, însă aceasta presupune interconexiuni și o cooperare regională și europeană eficace. Modalitățile de sprijinire a energiilor din surse regenerabile vor trebui să țină cont de acest aspect pentru optimizarea ritmului lor de dezvoltare și a costului mecanismelor de sprijinire, care este suportat de contribuabili.

4.10 După ce va fi fost evaluată cu precizie, totalitatea acestor costuri va trebui comparată cu factura energetică legată de utilizarea combustibililor fosili de import cuprinzând totalitatea costurilor, inclusiv cele de natură politică și ecologică. Acest exercițiu este indispensabil pentru evaluarea efectelor pozitive sau negative asupra competitivității regiunii. În această perspectivă se poate înscrie și o puternică dezvoltare a producției de energie din surse regenerabile în anumite insule energetice în vederea exportării către alte state ale Uniunii Europene sau țări terțe.

4.11 CESE dorește ca în această dinamică de consolidare a infrastructurilor să fie incluse cu prioritate statele și regiunile afectate de insularitate energetică, deoarece, atunci când se stabilesc axele prioritare, trebuie luată în considerare dependența lor accentuată. De exemplu, *Baltic Energy Market Interconnection Plan* (BEMIP) ar putea deschide calea unei mai bune coordonări

a politicii și a mixului energetic în regiune. Acest lucru ar permite scoaterea din izolare a rețelelor electrice respective, în special a celor din Lituania, Letonia și Estonia.

4.12 Cooperarea dintre Lituania și Letonia, exemplară în acest sens, a înregistrat recent noi progrese: Lituania va construi la Klaipėda un terminal de gaze lichefiate care va alimenta depozitul de la Incukalns din Letonia. De altfel, Lituania apreciază că acest rezervor ar putea servi drept „rezervă regională de gaze”. În acest context, CESE își reiterează propunerea de punere în comun a combustibililor fosili și în special de a forma grupări de achiziționare a gazelor naturale (6). Lituania, Letonia și Estonia dezvoltă și pun în aplicare proiecte privind interconexiunile de energie electrică (LitPol Link NordBalt și Estlink 2) cu alte țări ale UE, în special Polonia. În același timp, cele trei țări baltice lucrează în direcția unei integrări depline în sistemul energetic european prin combinarea sistemelor electroenergetice cu rețelele electrice europene continentale pentru a lucra în mod sincron (în prezent, efectuează un studiu de fezabilitate). Totodată, țările baltice pregătesc în comun proiectul centralei nucleare electrice Visaginas, care ar putea asigura aprovizionarea cu energie a acestor țări și ar putea fi un element important de integrare în sistemul energetic european.

4.12.1 Noua dimensiune energetică a Ciprului (descoperirea unor importante rezerve de gaze naturale în apele sale teritoriale) poate să facă din acesta un actor regional important. O creștere importantă a mijloacelor sale de producție a energiei din surse regenerabile și o implicare puternică în proiectele menționate mai sus ar putea să îi permită să devină o placă turnantă în acest domeniu, orientată către o mai bună integrare regională, precum și un actor al politicii de vecinătate în materie de energie. Alegerea recentă a operatorilor care să exploateze resursele de gaze cipriote în viitor trebuie să permită atât o mai bună integrare în Uniune, cât și o politică de vecinătate activă.

4.13 În plus, dependența de un singur furnizor va putea fi redusă prin punerea în aplicare a celui de-al treilea pachet energetic. Chestiunea organizării regionale a piețelor este de asemenea esențială. Lituania și Estonia participă deja la Nord Pool Spot, piața de electricitate a statelor baltice și a statelor nordice, la care Letonia preconizează să se alăture anul viitor. În afară de acest exemplu, CESE încurajează statele baltice să caute soluții comune la nevoile lor și să dezvolte dialogul energetic regional.

4.14 Numărul interconexiunilor cu statele terțe vecine ale UE trebuie să crească, aceste țări putând să producă și să exporte energie către UE sau asigura tranzitul către UE din alte puncte de producție. Acest lucru este valabil, în special pentru proiectele energetice din regiunea mediteraneeană (Planul solar mediteraneean, Medgrid, componenta „energie” a Uniunii pentru Mediterana, Desertec, etc.), invitând țările (Ciprus și Malta) sau regiunile (Creta, Sardinia, Corsica, Sicilia, Insulele Baleare etc.) în cauză să se implice în aceste proiecte.

(5) JO C 229, 31.7.2012, p. 126-132.

(6) A se vedea nota de subsol nr. 1.

4.15 Comunitatea Energiei [din sud-estul Europei] trebuie să aibă o componentă de concertare și de integrare cu exteriorul, precum și o dimensiune legată de „acțiunea societății civile organizate.”: în acest domeniu trebuie să joace un rol comitetele consultative mixte ale CESE (cu FYROM, Muntenegru și Croația), precum și consiliile economice și sociale naționale și instituțiile similare ale acestor țări.

4.16 De asemenea, proiectele demonstrative și dezvoltarea energiilor din surse durabile ar putea fi promovate mai mult, în special în legătură cu foaia de parcurs Energia 2050 și recenta Comunicare privind integrarea energiei din surse regenerabile în piața internă [COM(2012) 271 final].

4.17 Sunt necesare soluții și propuneri concertate în cadrul UE și la periferia acesteia, în care să fie implicate:

- statele membre;
- Comisia Europeană, coordonatoare incontestabilă a dezbaterilor și propunerilor de soluționare;
- operatorii din sectorul energetic, în special în materie de rețele (electrice, de gaz), fără de care nu pot fi concepute rezultate (expertiză tehnică, forță financiară);
- autoritățile teritoriale, care dispun de capacități decizionale alături de state, și, din ce în ce mai mult, gestionarii rețelelor de transport și în special de distribuție; Comitetul regiunilor ar putea fi un intermediar privilegiat;

— societatea civilă organizată și organizațiile sale, care sunt reprezentate în CESE: organizații de consumatori, parteneri sociali, organizații de mediu sau de combatere a precarității, reprezentanți ai minorităților etc.

4.18 Numai soluțiile interstatale și interoperatori pot fi viabile. Politicile energetice, fie că sunt în materie de aprovizionare, de construcție a rețelelor, de cercetare și dezvoltare etc., nu pot fi apanajul câtorva state membre care pot avea o politică energetică „autonomă”, deoarece ar exista repercusiuni semnificative pentru celelalte state. Este necesară o coordonare mai strânsă a mixului energetic, de exemplu între statele și regiunile afectate de insularitatea energetică și a căror politică în acest sector se confruntă cu multe constrângeri. Astfel, aceste state și regiuni ar putea chiar deschide calea unei cooperări mai strânse la nivel european, dincolo doar de preocupările în materie de „suveranitate energetică”.

4.19 Aceste soluții – infrastructuri, producție de energie din surse regenerabile, coordonare mai strânsă a politicilor energetice între state și regiuni – trebuie totuși însoțite de o implicare mai puternică a societății civile, având în vedere implicațiile lor pentru mixul energetic, organizarea piețelor, prețuri, competitivitate, considerentele de mediu sau chiar acceptarea la nivel social. În acest context, CESE reamintește propunerea privind un forum al societății civile pe teme de energie, pe care a formulat-o în cadrul lucrărilor privind Comunitatea Europeană a Energiei ⁽⁷⁾.

Bruxelles, 13 decembrie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr. 1.

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European

Următorul amendament, care a obținut mai mult de o pătrime din voturile exprimate, a fost respins în cursul dezbaterilor în sesiunea plenară.

Punctul 2.5

Se modifică după cum urmează:

Există un alt tip de „insularitate energetică” legat de dificultățile de dezvoltare a interconexiunilor în special de istoria secolului XX. Peninsula iberică a rămas dintotdeauna o „cvasi-insulă” energetică, pentru că nu s-au putut finaliza interconexiunile regimurile lui Franco și Salazar încurajând autarhia în majoritatea politicilor de rețea: transporturile, în special cel feroviar, și electricitatea, cu foarte puține legături externe, în principal cu restul continentului european, prin Franța. Situația nu a putut fi remediată în ultimii 20 de ani, din cauza opoziției locale la diferite proiecte de consolidare a rețelei care traversează Munții Pirinei. Această problemă este în curs de rezolvare; o nouă legătură electrică, cu curent continuu, va permite în scurt timp mai multe schimburi cu sud-vestul Mediteranei. Dar, dincolo de consolidarea interconexiunii electrice Franța-Spania (care va cunoaște în 2014 o creștere de la 1 400 la 2 800 de MW a capacității de tranzit), în următorii ani va fi fără îndoială necesar să se prevadă și alte axe de schimb de energie între Peninsula Iberică și restul continentului european. Trebuie sprijinit obiectivul de creștere a capacității de schimb la 4 000 MW până în 2020, în primul rând printr-o nouă interconexiune electrică pe coasta atlantică. Acest proiect trebuie să se înscrie în lista proiectelor europene de interes comun, care va fi inclusă în regulamentul referitor la orientările privind rețeaua transeuropeană pentru infrastructură.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 60

Voturi împotriva: 81

Abțineri: 18
